

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 17

Засновано у 2015 році

Рівне – 2023

УДК 37 : 005.591.61 -66
ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип. 17. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2023. 383 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкільця і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Грицай Наталя Богданівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. С. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габлітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності Вінницького національного технічного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Павелків К. М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габілітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри методики викладання і змісту освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Гнґатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

SirojC Zdzislaw (Сіройц Здзіслав), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International:
<https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.
Науково-бібліографічне редагування: наукова бібліотека РДГУ.
Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 25 травня 2023 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

ЗМІСТ

Rudenko W., Rudenko N. Problem w badaniach pedagogicznych – analiza metodologiczna.....	7
Виткалов С. Особливості комунікативної взаємодії диригента та учасників оркестрового колективу.....	18
Дичківська І. Використання зарубіжних інноваційних практик у побудові простору шкільного приміщення початкової школи України.....	27
Коляда Н. Педагогічна біографіка як предмет наукових досліджень: поняттєво-термінологічні аспекти.....	38
Лодатко Є. Майбутньому вчителю початкової школи про виховний потенціал навчання математики.....	48
Mikhno O. Foreign biographical dictionaries of educators: creation concepts and content features.....	68
Mykhalchuk N., Ivashkevych E., Kvasnetska N., Gron L. Innovative ways of solving a problem of using mnemonics strategies to improve primary stage pupils' EFL vocabulary learning.....	79
Петренко О., Баліка Л., Бричок С., Гудовсек О. Роль дисципліни «Технологія та організація наукових досліджень в освіті» у підготовці майбутніх магістрів початкової освіти.....	91
Потапчук Т. Особливості професійної діяльності майбутнього диригента оркестрового колективу.....	103
Романюк С., Мафтин Л. Національно-патріотичне виховання в умовах викликів сучасності.....	112
Руденко Н., Руденко В. Статеві відмінності психологічної сепарації у старших підлітків.....	122
Шарата Н. Виховна робота у Миколаївському національному аграрному університеті під час війни.....	132
Баліка Л., Філоненко Р. Створення сучасного освітнього простору у закладах загальної середньої освіти на основі педагогіки Реджо Емілія.....	141
Бісовецька Л., Верхова І. Виховний потенціал волонтерської діяльності ліцеестів.....	152
Боровець О. Облаштування безбар'єрного простору класної кімнати початкової школи України в умовах інклюзивного навчання.....	162
Вашак О., Манжелій Н., Фазан Т. Використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу національного виховання дітей дошкільного віку.....	172

Ветрова І., Потапчук С., Верьовкіна О. Проблема формування вміння планувати урок англійської мови.....	183
Горобець І. Інформаційно-комунікаційна компетентність керівника закладу вищої освіти.....	195
Губіна А., Мартинюк А., Герасимчук Г. Технологія перевернутого навчання у практиці вивчення іноземної мови у технічному ЗВО.....	202
Kishchenko N., Dunaievska O. Methodology of teaching emotionally colored metaphors in song discourse.....	211
Максимчук Т., Пантелєєв В. Предметно-мовно інтегроване навчання (CLIL) на заняттях біології і екології як метод підвищення мотивації до вивчення іноземної мови.....	217
Мороз Л., Ковалюк В., Масло І. Використання мобільних додатків у процесі вивчення англійської мови.....	224
Павелків О. Навчальна дисципліна «Інноваційні підходи до навчання математики» у структурі підготовки магістрів спеціальності 014 Середня освіта (Математика).....	231
Перішко І., Білоус Т., Верьовкіна О. Особливості навчання говорінню англійською мовою у закладах вищої освіти.....	241
Пилипюк Л. Студентоцентроване навчання на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням.....	248
Романюк С., Трофімчук В. Процес організації заняття іноземної мови у закладах вищої освіти методом навчальних станцій.....	255
Синіцька Н. Особливості використання інтерактивних методів в процесі навчання математики.....	263
Сілков В., Сілкова Е. Застосування ігрових технологій у процесі вивчення нумерації чисел першого десятка під час дистанційного навчання.....	271
Стельмашук Ж. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до вирішення педагогічних ситуацій та задач в освітньому процесі НУШ.....	280
Стрижаков А. Організаційні впливи та соціалізація.....	288
Сухомлинська Л. Лист як форма звертання до читача в педагогічних працях В. Сухомлинського.....	297
Ткаченко В., Комар І. Роль трансференції у вивченні граматики англійської мови.....	305
Ціпан Т. Технології виховання в НУШ: музейна педагогіка.....	312
Шалівська Ю. Дефініція і сутнісне наповнення поняття «формування комунікативної культури майбутнього фахівця» у різних галузях і спеціальностях.....	322

Шурин О., Симонович Н. Теоретико-методичні основи педагогічної творчості в професійній підготовці майбутніх педагогів.....	334
---	------------

Доробки молодих науковців

Голя Г. Досвід Луцького педагогічного училища у підготовці вчителів Волині (1944-1952).....	341
--	------------

Коняхін Ю. Міжнародна академічна мобільність в закладах фахової передвищої освіти.....	349
---	------------

Мельникович Г. Роль дитячої української художньої літератури у вихованні духовності здобувачів освіти старшого підліткового віку.....	357
--	------------

Шамсутдинова М.-С. Аксіологічна парадигма підготовки майбутніх фахівців з іноземної мови.....	368
--	------------

Бісовецька Людмила

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методик початкової освіти
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-0318-5963
e-mail: bisovetska.l@gmail.com

Верхова Ірина

спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Рівненського ліцею № 15,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-7229-5333
e-mail: v.iryna60@gmail.com

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІЦЕЙСТІВ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню виховного потенціалу волонтерської діяльності ліцейств. Визначено, що волонтерство є відносно новим явищем у діяльності закладів загальної середньої освіти. Встановлено, що волонтерство – це добровільна безкорислива суспільно корисна діяльність; одна з форм благодійності і одна з підвалин громадянського суспільства; спосіб підтримки, піклування, надання допомоги членам громади; взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, які виникають. Волонтерська робота проводиться у закладі освіти у позаурочний час, спрямована на виховання таких соціально-значущих якостей підростаючої особистості, як патріотизм, гідність, відповідальність, милосердя, ініціативність; формування гуманної свідомості позитивної та конструктивної міжособистісної і внутрішньогрупової взаємодії школярів засобами добродійної групової діяльності.

З'ясовано, що волонтерство розвиває соціальні, громадянські та емоційні навички, які є ключовими для концепції Нової української школи і необхідні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, сім'ї та роботі. Волонтерство допомагає розвивати комунікаційну компетентність: школярі вчаться висловлювати свою позицію, приймати аргументи інших, вести дискусію.

Наведено приклади волонтерських акцій в Рівненському ліцеї № 15, а саме: благодійний ярмарок; збір теплих речей, смаколиків, засобів гігієни, сухого палива, листівок, книг; виготовлення окопних свічок тощо.

Ключові слова: волонтерство, патріотичне виховання, благодійність, соціальні, громадянські та емоційні навички.

Постановка проблеми. Волонтерство, як зазначає М. Славінська (Славінська, 2021), є відносно новим явищем у діяльності закладів загальної середньої освіти. Для закладу загальної середньої освіти це означає появу нового виду діяльності як для її керівників, так і для вчителів, учнів, їхніх батьків, членів шкільної громади, які самостійно ініціюють і проводять на добровільних засадах різні акції та реалізують різноманітні проекти – соціальні, екологічні, валеологічні, культурно-просвітницькі, інформаційні, дослідницькі.

Російсько-українська війна згуртувала націю у боротьбі проти єдиного ворога і надала нового поштовху для волонтерського руху. Про нього сьогодні з захопленням говорять у багатьох країнах світу, називаючи це явище унікальним. Діти – майбутнє нашої країни. І цілком зрозуміло, що у них виникають питання – що вони можуть зробити для допомоги, чим можуть бути корисними у важкі для всієї України часи через військове вторгнення Росії.

Відповіддю на ці запитання може стати залучення учнів до благодійної діяльності та волонтерства. Добрі справи, які починаються зі шкільних років, виховують у дітях емпатію, здатність розуміти інших, дають змогу накопичувати досвід соціальної взаємодії та спілкування. У пропонуваній розвідці окреслимо виховний потенціал волонтерської діяльності у закладі загальної середньої освіти, опишемо особливості організації волонтерської діяльності здобувачів освіти Рівненського ліцею № 15.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблемі волонтерської діяльності здобувачів освіти присвячена низка праць науковців і вчителів-практиків. У методичних рекомендаціях Т. Алексеєнко, А. Данілової, А. Конончук, Т. Куниці представлено матеріали для соціальних педагогів і класних керівників, які можна використати в організації патріотичної, добродійної, проектної діяльності школярів у позаурочний час (Алексеєнко та ін., 2015). Волонтерську діяльність у патріотичному вихованні учнівської молоді в умовах суспільних конфліктів досліджували Л. Петришин, В. Кульчицький (Петришин, Кульчицький, 2019). Серед останніх наукових праць потрібно назвати такі, як-от: Н. Гринькова, Ж. Стельмашук, А. Ваколюк «Роль волонтерської діяльності у формуванні особистості майбутнього вчителя початкової школи» (Гринькова, Стельмашук, Ваколюк, 2020); «Уроки доброти: ідеї та поради на навчальний рік» за редакцією О. Елькіної, О. Масалітіної (Елькіна, Масалітіна, 2021). Питання волонтерської діяльності висвітлюються в джерелах інтернет: «Навіщо школярам волонтерство?», «Волонтерство під час війни», «Волонтерська діяльність в навчальному закладі», «Волонтерство та громадсько-активні школи», «Учніське волонтерство й благодійність під час війни, або супер-героєм може стати кожен».

Мета статті – проаналізувати поняття «волонтерська діяльність», її напрями; окреслити виховний потенціал волонтерської діяльності, дослідити особливості організації волонтерської діяльності здобувачів освіти Рівненського ліцею № 15.

Виклад основного матеріалу дослідження. Волонтерство – це добровільна безкорислива суспільно корисна діяльність; одна з форм благодійності і одна з підвалин громадянського суспільства; спосіб підтримки, піклування, надання допомоги членам громади; взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, які виникають.

Волонтер – це особа, яка за власним бажанням допомагає іншим та має активну життєву позицію. Це громадянин та патріот своєї країни, що добровільно діє в різних сферах суспільного життя.

Волонтерство розвиває соціальні, громадянські та емоційні навички, які є ключовими для концепції Нової української школи. Ці компетентності необхідні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, сім'ї та роботі. Волонтерство допомагає розвивати комунікаційну компетентність: школярі вчаться висловлювати свою позицію, приймати аргументи інших, вести дискусію.

Волонтерська робота проводиться у закладі освіти у позаурочний час, спрямована на виховання таких соціально-значущих якостей підростаючої особистості, як патріотизм, гідність, відповідальність, милосердя, ініціативність; формування гуманної свідомості, позитивної та конструктивної міжособистісної і внутрішньогрупової взаємодії учнів засобами доброчинної групової діяльності. Волонтерська діяльність важлива як для людей, які шукають допомоги, так і для самих волонтерів, тому що волонтерство – це спосіб набувати нові навички; будувати соціальні відносини; реалізовувати на практиці свої моральні та релігійні принципи; відчувати себе здатним щось зробити/змінити; знайти підтримку й друзів (Ворон та Найда, 2007).

Головна мета волонтерського руху в закладі загальної середньої освіти, на думку науковців (Алексеевко та ін., 2015), – відродження кращих вітчизняних традицій доброчинності; виховання у здобувачів таких соціально-значущих якостей особистості, як альтруїзм, милосердя, відповідальність, ініціативність; формування соціально-активної, громадянської, соціально-моральної позиції особистості.

Патріотизм, як наголошують Л. Петришин та В. Кульчицький (Петришин, Кульчицький, 2019), у першу чергу повинен бути дієвим. Саме тому значна кількість представників учнівської молоді в тій чи іншій формі долучаються до доброчинної роботи на користь суспільства та Батьківщини. У першу чергу, це волонтерська діяльність у різного роду заходах соціального спрямування (допомога дітям постраждалим у наслідок бойових дій), заходи на підтримку Збройних Сил України (збір продуктів, донорство крові тощо).

Сучасна учнівська молодь вважає волонтерство діяльністю, якою надзвичайно важливо займатися. Любов до людей, до Батьківщини та можливість побачити реальну віддачу від докладених зусиль є мотивацією морально-патріотичної добровільної праці.

Основні завдання волонтерського руху у школі: гуртування шкільного колективу навколо добрих справ; задоволення духовних інтересів та потреб школярів; патріотичне виховання; організація змістовного дозвілля; профілактика девіантної поведінки і шкідливих звичок; пропагування здорового способу життя; підтримка просоціальних ініціатив дітей та

учнівської молоді; налагодження партнерства школи з органами державної влади та громадських організацій у реалізації волонтерських акцій.

Волонтерський рух в закладі освіти, як наголошує О. Дмитренко (Дмитренко, 2019), необхідно пропагувати ще з початкової школи і розвивати впродовж всього навчання. З цією метою в школі можна проводити певні акції, *наприклад*:

відправити листівку на фронт або в лікарню. Це може бути дитячий малюнок, який зігріє серце тих, хто нас захищають, або тих, хто воюють із хворобами в лікарнях. Зворушливі непевні літери допоможуть хлопцям та дівчатам відчутти підтримку. Таке волонтерство може стати елементом національно-патріотичного виховання, а також навчити дітей толерантного ставлення до хворих;

допомогти старшим людям. Самотні дідуся та бабусі потребують не лише матеріальної допомоги, але й розмов. Проводячи час із ними, діти вчаться емпатії та толерантності до інших;

відвідати притулок для тварин. Ці тварини потребують не лише догляду та їжі, але й людської любові. Екскурсія до такого притулку може, зокрема, розвинути в дітях емпатію та відповідальне ставлення до навколишнього середовища і його чотирилапих представників;

організувати разом із класом святковий ярмарок поробок, з якого всі зароблені гроші передати на благодійність. Віддати старий одяг, книжки, іграшки тим, хто потребує цього більше. Така діяльність, крім емпатії, розвиває ініціативність та організаторські навички.

Автори методичних рекомендацій «Доброчинна діяльність школярів» (Алексеєнко та ін., 2015) зазначають, що волонтерські групи можна формувати за конкретними напрямками діяльності, а *саме*:

соціальною – підтримка й допомога тим, хто опинився у важкій життєвій ситуації, зокрема, дітям-сиротам і позбавленим батьківського піклування, тимчасово переміщеним із зони екологічних і техногенних катастроф, військових дій та окупованих територій, хворим, самотнім, особам із фізичними обмеженнями та іншим, а також участь у створенні середовища, сприятливого для гармонійного розвитку дітей тощо;

пошуково-краєзнавчою – поглиблене вивчення історії та природи рідного краю; догляд за похованнями видатних людей і героїв; створення літописів; створення та поповнення музеїв бойової слави; вшанування ветеранів і учасників бойових дій тощо;

екологічною – збереження та відновлення природи, турбота про благоустрій міст і сіл; пропагування екологічно-доцільної поведінки тощо;

культурологічною – відродження і пропагування культурних цінностей народу, етносів, народних ремесел; поглиблене вивчення традицій рідного краю; мистецька діяльність тощо.

Основна соціально-педагогічна ідея організації доброчинної діяльності учнів полягає в тому, щоб сформувати мотивацію і залучити до неї різні вікові групи дітей та учнівської молоді, виховувати у них чуйне ставлення до потреб і проблем інших людей, навчати компетентісному поведінню у різних життєвих ситуаціях і з різними суб'єктами соціальної взаємодії.

Не тільки виховні, а й соціально значущі завдання сучасного закладу освіти полягають у тому, щоб:

виховувати патріотів, активних громадян у розбудові успішного і демократичного українського суспільства;

привернути увагу школярів до тих проблем, для розв'язання яких: а) вони вже можуть долучитися; б) достатньо не стільки матеріальних затрат, скільки душевних зусиль;

допомогти побачити навколо себе тих, хто потребує допомоги;

сприяти в усвідомленні власної відповідальності за стан довкілля і можливість власної участі у його поліпшенні.

У розв'язанні таких завдань добродійність може використовуватись як засіб (Алексєєнко та ін., 2015).

Для усвідомлення цінності своєї добродійної діяльності, підкріплення мотивації для подальшої участі у волонтерському русі школярам необхідно забезпечити соціальну рефлексію, тобто, можливість побачити себе і результати своєї діяльності сторонніми очима, допомогти їм проаналізувати власні досягнення і труднощі, що сприятиме розвитку їхньої самосвідомості і особистісному зростанню.

Прикладами вияву патріотизму стали добродійні акції та добродійні проекти дітей і учнівської молоді, які здійснюються у всіх регіонах, великих і малих містах, у різних закладах освіти, закладах позашкільної освіти. Вони відбуваються з ініціативи здобувачів освіти, визначаються високим рівнем творчого самовираження й презентації духовності України й українців та спрямовані на матеріальну і психологічну підтримку захисників України, як тих, що перебувають у зоні бойових дій, так і в лікувальних закладах, сімей загиблих.

Розглянемо, як здійснювалась волонтерська діяльність здобувачів освіти Рівненського ліцею № 15 у 2022–23 навчальному році (Рівненський ліцей № 15). В умовах повномасштабної війни всі українці: і малі, і великі – намагаються наблизити нашу перемогу. Тримають стрій в тилу, долучаючись до різноманітних волонтерських акцій. Напередодні нового року та Різдва Христового учнівський та батьківський колективи Рівненського ліцею № 15 зібрали теплі речі, смаколики, засоби гігієни, сухе паливо для окремого 14 батальйону «Полісся», щоб під час прийдешніх свят наші воїни відчували розуміння та підтримку кожного патріотично налаштованого українця.

Під час зимових канікул батьки та учні 3-В класу Рівненського ліцею № 15 на чолі з класним керівником В. Гаврилук продовжували наближати перемогу. Перебуваючи в укритті ліцею, вони виготовляли окопні свічки, які так необхідні нашим захисникам на фронті. Важливо зазначити, що участь в роботі брали як дорослі, так і діти. Дорослі різали картонні смужки, а школярки вправно скручували їх та вкладали у підготовлений посуд. Поки дорослі розтоплювали та заливали парафін, діти писали листи, малювали малюнки українським захисникам та готували наліпки підтримки з національною символікою, які згодом прикріплювали на власноруч виготовлені окопні свічки.

2022 видався найскладнішим за всі роки існування нашої держави. Мабуть, немає жодного українця, який від 24 лютого не долучився б до благодійних акцій. Одними із останніх у листопаді–грудні стали «Шкарпетки для перемоги» та «Книга на схід», які ініціювали КЗ «Рівненський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства, учнівської молоді» та міське товариство «Просвіта». Ліцеїстами зібрано близько 300 пар шкарпеток та 147 україномовних книжок. Віримо, що наш маленький внесок наблизить перемогу.

Приємно усвідомлювати, що допомога, зібрана учнями, вчителями, батьками ліцею № 15, дійшла за призначенням до мужніх захисників і стала приємним подарунком на новорічно-різдвяні свята.

17 лютого до учнів 3-В класу (класний керівник – В. Гаврилюк) прямо з передової завітали мужні захисники України, яким школярі передали виготовлені власноруч окопні свічки, листи підтримки та малюнки з зображенням Державного Герба. А напередодні в класі проводилася година спілкування «Що для мене означає любов?», в ході якої школярі дійшли висновку, що важливо любити не тільки рідних та близьких, а й Батьківщину та її сміливих оборонців.

20 лютого – особливий день в історії сучасної України. День вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні. День, коли ми говоримо не про смерть, а про героїчну боротьбу, самопожертву, готовність народу захищати незалежність, суверенітет та право на власний вибір.

Упродовж дня в ліцеї № 15 пройшли уроки пам'яті «Небесна Сотня в пам'яті навіки» (1-А, 2-В,3-Г, 4-В, 4-Г, 6-В класи, класні керівники – Т. Лелюх, І. Петрук, Н. Русальчук, І. Головачик, В. Кухарчук, С. Русіна), уроки–реквієм «Небесна Сотня – ангели Майдану» (9-А, 9-Б, 9-В, 8-Б, 7-А класи, класні керівники – А. Бондарчук, О. Солімчук, І. Бабак, О. Почтова, О. Шостак), під час яких ліцеїсти прочитали вірші, передивилися відеоматеріали, виготовили паперових ангелів, поіменно згадали загиблих героїв-рівнян, ушанувавши їх пам'ять хвилиною мовчання.

«Допоможемо ЗСУ, госпітально й тим, хто потребує допомоги» – завдання, яке поставили перед собою учні, педагоги, батьки ліцею № 15. Із цією метою 12 квітня у закладі освіти провели благодійний ярмарок. Солодощі, пасхальні сувеніри, квіти, прикраси, кульки були предметом купівлі і продажу. Захід пройшов жваво й продуктивно. Сподіваємося, що кошти, зібрані в ході його проведення, стануть у пригоді нашим захисникам, як і смаколики, відправлені пацієнтам військового госпіталю.

Не стоять осторонь подій, що відбуваються в Україні, і ті учні які опинилися за межами нашої країни. Вони знайшли змогу долучитися до волонтерської діяльності. Так, учениці Марія та Яна Давидюк (6-А, 7-Б класи), перебуваючи у м. Люблін (Польща), взяли участь у благодійному ярмарку, де продавали зроблені власноруч вироби. Виручені кошти пішли на придбання автомобілів для Збройних Сил України.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, волонтерство – це добровільна безкорислива суспільно корисна діяльність; одна з форм благодійності і одна з підвалин громадянського суспільства; спосіб підтримки,

підкування, надання допомоги членам громади; взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, які виникають. Волонтерство є відносно новим явищем у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

Головна мета волонтерського руху – відродження кращих вітчизняних традицій доброчинності; виховання у школярів таких соціально-значущих якостей особистості, як альтруїзм, милосердя, відповідальність, ініціативність; формування соціально-активної, громадянської, соціально-моральної позиції особистості.

Прикладами вияву патріотизму стали доброчинні акції та доброчинні проекти дітей і учнівської молоді, які здійснюються у всіх регіонах, великих і малих містах, у закладах загальної середньої і позашкільної освіти. Вони відбуваються з ініціативи здобувачів освіти, визначаються високим рівнем творчого самовираження й презентації духовності України і українців та спрямовані на матеріальну і психологічну підтримку захисників України, як тих, що перебувають у зоні бойових дій, так і в лікувальних закладах, сімей загиблих.

Волонтерська діяльність здобувачів освіти спрямована на патріотичне виховання, відображає його різноплановість, духовність українського народу, рівень вмотивованості доброчинних справ. Учинок волонтера спричиняє не тільки конкретну дію, а й позитивний приклад, який можуть наслідувати інші. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в дослідженні екологічних проектів закладів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Славінська, М. (2021). *Методичні рекомендації щодо організації волонтерської діяльності у закладах загальної середньої освіти*. URL: <https://kristti.com.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-organizatsiyi-volonterskoyi-diyalnosti-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osvity-2/> (дата звернення 21.04.2023).

Славінська, М. (2022). *Учніське волонтерство й благодійність під час війни, або супер-героєм може стати кожен...* URL: <https://kristti.com.ua> (дата звернення 20.04.2023).

Алексеєнко, Т., Данілова, А., Конончук, А., Куниця, Т. (2015). *Доброчинна діяльність школярів*: Методичні рекомендації. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. 104 с.

Елькіна, О., Масалітіна, О. (ред.) (2021). *Уроки доброти: ідеї та поради на навчальний рік*. Посібник для формування культури благодійності в освітньому процесі. Київ: Видавнича група «Шкільний світ». 80 с.

Говоруха, Н. (2019). Волонтерство як платформа соціальних перетворень. *Педагогічний процес: теорія і практика*. Вип. 3–4. С. 24–30.

Гринькова, Н., Стельмашук, Ж., Ваколюк, А. (2020). Роль волонтерської діяльності у формуванні особистості майбутнього вчителя початкової школи. *Інноватика у вихованні*. Рівне : РДГУ. Вип. 11, Т. 2. С. 93–101.

Кордонєць, Н. (2019). Волонтерство та його зв'язок із соціалізацією особистості. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*. Вип. 11. С. 132–134.

Леонова, В. (2019). *Волонтерський рух в Україні: Методичні рекомендації*. Одеса: видавець Букаєв В. 56 с.

Петришин, Л., Кульчицький, В. (2019). Волонтерська діяльність у патріотичному вихованні учнівської молоді в умовах суспільних конфліктів. *Współczesnespoleczeństwo: aspekty społeczno-ekonomiczne*. Warszawa, Polska. No. 1, P. 35–47.

Дмитренко, О. (2019). Волонтерство як інструмент навчання. *Нова українська школа. Смарт освіта*. URL: <https://nus.org.ua/articles/volonterstvo-yak-instrument-navchannya/> (дата звернення 21.04.2023).

Приріз, М. (2018). Навіщо школярам волонтерство? *Освіторія*. URL: <https://osvitoria.media/experience/navishho-shkolyaram-volonterstvo/> (дата звернення 20.04.2023).

Волонтерство під час війни. (2022). *Prometheus*. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+VW101+2022_T3/about (дата звернення 22.04.2023).

Волонтерська діяльність в навчальному закладі. (2022). URL: <https://naurok.com.ua/volonterska-diyalnist-v-navchalnomu-zakladi-308046.html> (дата звернення 20.04.2023).

Ворон, М. і Найда, Ю. (2007). Волонтерство та громадсько-активні школи. *Освіта. ua*. URL: <https://osvita.ua/school/method/1505/> (дата звернення 20.04.2023).

Рівненський лицей № 15. URL: <https://sites.google.com/view/spschool15> (дата звернення 21.04.2023).

REFERENCES

Slavinska, M. (2021). *Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii volonterskoi diialnosti u zakladakh zahalnoi serednoi osvity* [Methodological Recommendations for the Organization of Volunteer Activities in Institutions of General Secondary Education] / URL: <https://kristti.com.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-organizatsiyi-volonterskoyi-diyalnosti-u-zakladah-zagalnoi-serednoi-osvity-2/> (data zvernennia 21.04.2023). [in Ukrainian].

Slavinska, M. (2022). *Uchnivske volonterstvo i blahodiinist pid chas viiny, abo super-heroiem mozhe staty kozhen...* [Student's Volunteering and Charity in the War-time, or Each Can Become a Super-hero] / URL: <https://kristti.com.ua> (data zvernennia 20.04.2023). [in Ukrainian].

Aliksieienko, T., Danilova, A., Kononchuk, A., Kunytsia, T. (2015). *Dobrochynna diialnist shkoliariv* [Charitable Activities of Schoolchildren]: Metodychni rekomendatsii. Nizhyn: Vydavets P.P. Lysenko M. 104 s. [in Ukrainian].

Elkina, O. Masalitina, O. (red.) (2021). *Uroky dobroty: idei ta porady na navchalnyi rik* [Lessons of Kindness : Ideas and Advice for the Next School Year]. Posibnyk dlia formuvannia kultury blahodiinosti v osvitnomu protsesi. Kyiv: Vydavnycha hrupa "Shkilnyi svit". 80 s. [in Ukrainian].

Hovorukha, N. (2019). Volonterstvo yak platforma sotsialnykh peretvoren [Volunteering as a Platform of Social Transformations]. *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka*. Vyp. 3–4. S. 24–30. [in Ukrainian].

Hrynkova, N., Stelmashuk, Zh., Vakoliuk, A. (2020). Rol volonterskoi diialnosti u formuvanni osobystosti maibutnoho vchytelia pochatkovoï shkoly [Role of Volunteer Activity in Formation of Personality of Future Teacher of Primary School]. *Innovatyka u vykhovanni*. Rivne : RDHU. Vyp. 11, T. 2. S. 93–101. [in Ukrainian].

Kordonets, N. (2019). Volonterstvo ta yoho zviazok iz sotsializatsiieiu osobystosti [Volunteering and its Connection with Socialization of Personality]. *Aktualni problemy suchasnoi nauky ta naukovykh doslidzhen*. Vyp. 11 S. 132–134. [in Ukrainian].

Leonova, V. (2019). Volonterskyi rukh v Ukraini [Volunteer Movement in Ukraine]: Metodychni rekomendatsii. Odesa: vydavets Bukaiev V. 56 s. [in Ukrainian].

Petryshyn, L., Kulchytskyi, V. (2019). Volonterska diialnist u patriotychnomu vykhovanni uchnivskoi molodi v umovakh suspilnykh konfliktiv [Volunteer Activity in Patriotic Education of Student's Youth in the Conditions of Public Conflicts]. *Współczesnespoleczeństwo: aspekty społeczno-ekonomiczne*. Warszawa, Polska. No. 1, P. 35–47. [in Ukrainian].

Dmytrenko, O. (2019). Volonterstvo yak instrument navchannia [Volunteering as Instrument for Studies]. *Nova ukrainska shkola. Smartosvita*. URL: <https://nus.org.ua/articles/volonterstvo-yak-instrument-navchannia/> (datazvernennia 21.04.2023). [in Ukrainian].

Pryriz, M. (2018). Navishcho shkoliaram volonterstvo? [Why Should Schoolchildren Volunteer?]. *Osvitoria*. URL: <https://osvitoria.media/experience/navishho-shkolyaram-volonterstvo/> (data zvernennia 20.04.2023). [in Ukrainian].

Volonterstvo pid chas viiny [Volunteering in War-time]. (2022). Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+VW101+2022_T3/about (data zvernennia 22.04.2023). [in Ukrainian].

Volonterska diialnist v navchalnomu zakladi [Volunteer Activity in Educational Institution]. (2022). URL: <https://naurok.com.ua/volonterska-diyalnist-v-navchalnomu-zakladi-308046.html> (data zvernennia 20.04.2023). [in Ukrainian].

Voron, M., Naida, Yu. (2007). Volonterstvo ta hromadsko-aktyvni shkoly [Volunteering and Public-active Schools]. *Osvita.ua*. URL: <https://osvita.ua/school/method/1505/> (data zvernennia 20.04.2023). [in Ukrainian].

Rivnenskyi litsei № 15 [Rivne Lyceum No 15]. URL: <https://sites.google.com/view/spschool15> (data zvernennia 21.04.2023). [in Ukrainian].

EDUCATIONAL POTENTIAL OF VOLUNTEER ACTIVITIES OF LYCEUM STUDENTS

Liudmyla Bisovetska

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory
and Methodology of Primary Education,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0318-5963
e-mail: bisovetska.l@gmail.com

Iryna Verkhova

Specialist of the Highest Category, Teacher-methodologist,
Deputy Director of Educational Work,
Rivne Lyceum No 15,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7229-5333
e-mail: v.iryna60@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the study of the educational potential of volunteer activities of lyceum students. It was determined that volunteering is a relatively new phenomenon in the activities of general educational institutions. It has been established that volunteering is a voluntary selfless socially beneficial activity; one of the forms of charity and one of the foundations of civil society; a way of supporting, caring for, and providing assistance to members of the community; interaction between people for the joint development of new ways of solving problems that arise. Volunteer work is carried out in an educational institution after class hours and is aimed at nurturing such socially significant qualities in a growing personality as patriotism, dignity, responsibility, mercy, initiative; formation of humane consciousness, positive and constructive interpersonal and intragroup interaction between students by means of charity group activities. Volunteering helps to develop communication competence: schoolchildren learn to express their position, accept the arguments of others, and have a discussion.

The volunteer activity of education seekers is aimed at patriotic education, reflects its diversity, the spirituality of the Ukrainian people, and the level of motivation for charitable causes. Examples of volunteer activities at Rivne Lyceum No 15 are given, namely: charity fair; collection of warm things, treats, hygiene products, dry fuel, postcards, books; making trench candles, etc.

Keywords: volunteering, patriotic education, charity, social, civil and emotional skills.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2023 р.

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 17

Упорядники:

**проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.**

**Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ**

Підписано до друку 25.05.2023 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 18,1. Замовлення №365/3. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні:** зб. наук. пр. Вип. 17. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2023. 383 с.

УДК 37: 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
VPM-ПОЛІГРАФ
вул. Київська, 36, м. Рівне, 33027;
тел.: 0800 - 33 - 51 - 57